

Don Quichote

Felkias

OVERZICHT

Eerste bedrijf

- Opening
- Tot ridder geslagen
- De windmolens
- Een hernieuwde ontmoeting
- Een samenloop van omstandigheden

Tweede bedrijf

- Prediking
- Op het kasteel
- Gemaand en onderricht
- Een bizarre verschijning
- Sancho's afscheid
- Verliefd

Derde bedrijf

- Gouverneursperikelen
- Don Quichote's brief aan Sancho
- De terugkeer
- Het duel
- De ridder van de Blanke Maan
- Terug op het kasteel

Vierde bedrijf

- Over dood en leven
- Altesidora spreekt
- Boetedoening
- Ontgoocheld
- Herderlijk spreken

DON QUICHOTE

Toneelstuk geschreven door Freerk Weerstra
als eindtoneelstuk voor de zevende klas
van de Vrije School Zoetermeer

juli 1990

EERSTE BEDRIJF

OPENING

Pastoor

Goedenavond, beste vrienden en vriendinnen.
Ik groet u als geestelijke, voor het spel gaat beginnen.
Van het wereldse vermaak trek ik mij natuurlijk zo terug.
Mijn zielezorg heelt mij naar hier gebracht om een brug
te slaan tussen u die met beide benen in de wereld staat,
en mijn dorpsgenoot, die dat standpunt helaas, maar al te snel verlaat.
Schuldig zijn de talrijke boeken,
die opgetast liggen in al zijn kamerhoeken:
Ridderromans uit Spanje, ons vaderland,
als ook uit Frankrijk en Engeland.
Hij kocht en las ze, als was het zijn dagelijks brood;
zijn bouwland hij desgewenst te koop aanbood!
Hoewel uiterlijk slechts vel over been,
is zijn gestel taai en sterk als leem.
Hij, mager en schraal van gezicht,
zichzelf de naam 'Don Quichote de la Mancha' toedicht.
Hier sta ik, Don Quichote,
en neem ter hand mijn eigen lot!
Eén doel slechts voel ik van binnen:
De jonkvrouw te zoeken die ik hoofs zal beminnen;
de ware verheven liefde in mij groeit,
't beeld van mijn geliefde in mij komt tot bloei.
Ik schouw haar thans, zie haar voor mij staan;
Oh, Dulcinea van Toboso, voor u wil ik de wereld in gaan!
Als dolend ridder voor u strijden,
mijn leven aan u wijden.
Gij zijt mijn schild en stuurt mijn lans;
Rosinante, mijn trouwe ros,
onder uw hoede beveel ik haar thans!

TOT RIDDER GESLAGEN

Don Quichote, op zijn paard Rosinante, nadert een herberg.

Don Quichote Ik ontwaar één van 's lands machtige kastelen,
met vier torens, en zilveren kapitelen!
Fort Rosinante, maak voort
In de verte klinkt een herdershoorn.
Hooft, hoort!
Een dwerg blaast vanaf de finnen,
verwelkomt ons aldus en noodt ons binnen.
Dienstmeisje 1 Wat doemt daar in de verte op voor een snood figuur,
op een oude knol van mager postuur?
Dienstmeisje 2 Een roestig ridder uit de oude doos,
die als strijdros een afstandse knol koos.
Don Quichote Wees niet bang edele dames, ik doe u geen kwaad,
want hulpvaardigheid hoog in mijn vaandel staat!
Dienstmeisje 1 Hij is niet goed bij zijn hoofd.
Dienstmeisje 2 Misschien wel van zijn verstand beroofd.
Zij barsten in een giechellach uit.
Don Quichote Bescheidenheid staat bij schoonheid goed;
Uw lachen er echter afbreuk aan doet.
Doch desondanks bied ik u mijn diensten aan.
Dienstmeisje 1 Waar komt die vreemde snoeshaan in hemelsnaam vandaan?
Dienstmeisje 2 Kijk zijn helm is warempel van papier.
Dienstmeisje 1 'k Zou het gezicht willen zien, achter het vizier.
Don Quichote Als dolende ridder wil ik u er op wijzen,
dat het jonkvrouwen niet past zo in 't geheim
te spreken, te lachen noch te wijzen.
Dienstmeisje 1 't Is werkelijk om meelij mee te krijgen.
Dienstmeisje 2 Zou hij zijn tegenstanders aan die stok rijden?
Don Quichote Welaan de slotbrug is naar beneden gedaan,
en daar komt de kasteelheer erover heen gegaan.

- Waard Heer ridder, welkom ik u heet
 dat gij in mijn herberg binnentreedt.
- Don Quichote Heer slotvoogd, graag ben ik hiertoe bereid;
 tevreden ben ik namelijk ten allen tijd.
 Want mijn sieraden zijn wapens en mijn rust is strijd!
- Waard Dan zal uw rustplaats een harde rots zijn en
 uw slapen een eeuwig waken . . .
- Don Quichote Ik vraag u dat gij mijn Rosinante niet vergeet,
 't beste dier dat in deze wereld brood eet.
- Waard Voer weg dit paard,
 en borstel haar manen en staart.
Dienstmeisje 2 leidt het dier weg.
Tegen Dienstmeisje 1:
- Dienstmeisje 1 Help deze ridder uit zijn wapenrusting.
- Dienstmeisje 2 Ja, maar waar vind ik de sluiting?
Dienstmeisje 2 komt terug.
- Dienstmeisje 2 't Harnas is roestig en lijkt mij flink zwaar;
 pas op voor je vingers, je hebt zo een blaaf!
- Dienstmeisje 1 Hè, hè, dat is één,
 dat is twee . . .
Maar de rest, foei, foei, 't valt niet mee . . .
Ze brengen de wapenrusting naar de gelagkamer en
keren terug.
- Don Quichote Nooit werd een edele ridder zo gediend
 door jonkvrouwen die hem behaagden,
 als Don Quichote de la Mancha,
 toen hij uittoog uit zijn woonstede;
 hem dienden prinsessen, edele maagden.
 Mijn naam deed ik thans u onthullen;
 weet dat ik voor Dulcinea van Toboso,
 maar ook voor u, jonkvrouwen,
 machtige daden, onverschrokken en koen,
 nu en in de toekomst zal vervullen!
- Dienstmeisje 1 Een poets zullen we hem bakken.
- Dienstmeisje 2 Ja hem zetten een hak.
- Dienstmeisje 1 Hem stokvis verkopen als de kostelijkste Spaanse forel.
- Dienstmeisje 2 En als wijn aanprijzen het water uit de wel.
Don Quichote wordt aan tafel genood.
- Dienstmeisje 1 Met veel vijft heeft de kok voor u bereid
 een maaltijd van de meest uitgelezen kwaliteit.
 Dat het u goed moge smaken . . .
- Dienstmeisje 2 Witte brood met de kostelijkste Spaanse forel,
 en om te drinken een karaf van onze beste wijn.
- Don Quichote Schier waan ik mij in het paradijs!
Hij eet.
Opnieuw klinkt in de verte een herdershoorn.
- Hoe schoon en bevallig klinken die tonen,
 als beekjes, als blijde waterstromen.
- Waard Dat het eten u wel bekomt.
- Don Quichote U edele, een grote gunst zou u mij bewijzen,
 mij tot ridder te slaan,
 opdat ik dan zo spoedig mogelijk verder kan reizen.
 Moedig mij van mijn riddertaak te kwijten:
 de hoofden van gevaarlijke reuzen doormidden spijlten.
 Elke vijand die ik versla,
 ik aan mijn geliefde, schone Dulcinea van Toboso opdraag.
- Waard *Terzijde:*
 Gek is-t-ie, en niet een beetje ook.
 Maar onfoochenbaar hij in zijn eigen waan gelooft.
 Hem tegenspreken kan ik beter vermijden.
 Gij koene held,
 gaarne zal ik u naar het ridderschap leiden.
 Morgen in alle vroegte, zo God wil,
 zal de plechtigheid plaats vinden.
- Don Quichote Niet slapen zal ik deze nacht,
 maar waken, over mijn wapens houden de wacht.
 Als beproeving, en bezinning
 behaal ik op de slaap en de duistere macht
 een glanzende overwinning!

<p>De beste plaats dunkt mij de binnenplaats, bij de waterbron. Het allereerst verrijst daar de ochtendzon. Hopelijk verlichten de maan en sterren vannacht de zware taak die u wacht.</p> <p><i>'t Wordt avond . . . nacht . . .</i> <i>Don Quichote paradeert heen en weer, schild aan de arm, lans in de hand.</i> <i>Een muilriedrijver komt om water voor zijn dier te putten.</i></p> <p>Wie waagt het daar mijn wapens aan te raken? 'n Doodskreet zal hij spoedig slaken.</p> <p>Och jij gek; Ik weet al lang dat je kletst uit je nek.</p> <p>O help mij jonkvrouw Dulcinea: U wordt deze belediging aangedaan. Het zal hem duur komen te staan.</p> <p><i>Met zijn lans valt hij aan.</i></p> <p>Au, au! Hij slaat me werkelijk bont en blauw. Help, help! Au stop!</p> <p>Waar is het gevaar? Wie schreeuwde daar moord en brand? O nee, o wee, het is die zot. Hij slaat er met zijn lans op los; straks slaat hij z'n hersens nog kapot!</p> <p>O kastelein, hij slaat mij kort en klein. <i>De man weet aan de woede van Don Quichote te ontsnappen.</i></p> <p>Gelukkig ik ben gered. Ik had je toch gewaarschuwd en gezegd: laat die ridder met rust in zijn wake, opdat hij niet buiten zinnen zal geraken. Ja, een gewaarschuwd man telt nu eenmaal voor twee . . .</p>	<p>Verradelijk gespuis! Vals en laaggeboren diel! Mij te bestelen in de nacht! Jullie hadden niet gerekend op mijn kracht! <i>Hij kijkt overal om zich heen.</i></p> <p>Kom dan, val dan aan; Kom uit je schuilplaats vandaan!</p> <p>Brave, redelijke ridder, de vijand is gevluht, als een zwerm vogels door de lucht. Zij durven zeker niet weerom te komen.</p> <p><i>Langzaam nadert hij Don Quichote.</i></p> <p>Sterke ridder, welk een moed hebt gij in deeze strijd getoond; Als heer betaamt het mij dat gij snel hiervoor wordt beloond. Nog deze stonde zult ge de ridderslag ontvangen, waar toch naar uit gaat uw verlangen?</p> <p>Uw edele, deze woorden doen omslaan mijn woede in vreugd; als dolend ridder móét ik dan bestrijden elke ondeugd! <i>Alles wordt in gereedheid gebracht: voorop de knecht met een stompe brandende kaars, dan de waard met een dik boek, en daarna de twee dienstmeisjes met sporen en degen.</i></p> <p>Jullie twee;</p> <p>Ik vertrouw erop dat je het spel speelt mee <i>Teggen Don Quichote:</i> Ik verzoek u te knielen.</p> <p><i>Hij lispelt een soort gebed . . . , heft zijn hand op en slaat ermee in de nek en geeft hem met de degen een klap op zijn schouder, steeds mompelend.</i> <i>Zij gordt hem de degen aan.</i></p> <p>God make u een zeer gelukkig ridder, en geve u zegen in de strijd.</p> <p>Ik bid u dat gij mij uw naam noemt, opdat ik u laat delen in de eer en de roem die ik door de dapperheid van mijn arm zal behalen.</p>
---	--

DE WINDMOLENS

- Dienstmeisje 1 De Toledaanse, zo noemt men mij.
Don Quichote Luister, in rangorde zijt gij gestegen.
Vanaf heden gaat gij als Donna Tolosa door het leven!
- Dienstmeisje 2 *Zij bindt hem de sporen aan.*
Een ridder zonder paard,
is als een vos zonder staart,
als een schip zonder zeil,
als een houthakker zonder bijl,
als een . . . kip zonde k . . .
- Waard *De waard internumpeert.*
Eil de plechtigheid is voorbij
Knecht haalt Rosinante.
Wij wensen u en uw paard een voorspoedige reis.
- Don Quichote Aan u ben ik de meeste dank verschuldigd;
Om uw vriendelijke wijsheid ik u huldig.
Hij vertrekt.
- Dienstmeisje 2 Heer, wie moet u helpen in het gevecht?
Narropend:
Is niet een ridder zonder knecht,
Als een huis zonder muur,
als een brand zonder vuur,
als een klok zonder klepel,
als een bord zonder lepel
als een . . .
- Waard Zo is het wel genoeg!
Om jullie gekakel ik niet vroeg!
- Meisjes 1 en 2 . . . waard zonder baard!
Ha, ha, ha, ha, . . .
Allen af.

Sancho Panza

'Wat biedt het leven nou aan een boer?
Het weer is of te droog of te nat;
te koud of te warm, altijd is er wel wat.
Oogsten die dreigen te mislukken;
't zijn toch meestal wrange vruchten om te plukken.'
Aldus sprak Don Quichote tot mij.
'Och is het niet het weer, dan is het wel mijn vrouw,
die me zet van de warmte in de kou,
Van de regen in de drup' antwoordde ik.
'Jou maak ik gouverneur
over een van Spanje's schoonste oorden;
let op mijn ridderwoorden!
En het is om die woorden dat ik hier sta,
en hem als schildknecht, met mijn Grauwte volgen ga.
Wacht, ik zie hem in de verte naderen.

Don Quichote

Daar zie ik Sancho Panza, mijn schildknecht;
mijn steun in menig zwaar gevecht
tegen reuzen, monsters en gemenerikken
die de deugd van liefde en trouw willen verstikken.
Mijn knecht, moed zal ik tonen bij de aanval,
vastheid in het standhouden
en behendigheid bij het neerwerpen!
Zoals ge in een boek nimmer las.

Sancho Panza

Om u de waarheid te zeggen, mijn meester,
ik kan schrijven noch lezen . . .
Toch ben ik niet dom, wat mijn vrouw beweert,
want mijn hele leven heb ik spreekwoorden geleerd.
Ze zwemmen in mijn hoofd als vissen in de zee;
ik geef ze aan iedereen mee,
maar nooit verkoop ik daardoor *nee*.

Don Quichote

Sancho Panza

Hij wijst in de verte.

Kijk, daarginds.

Ik zie schrikwekkende reuzen!

Me dunkt, ons blijft geen enkele keuze:

Aanvallen zonder schroom,

Sancho Panza opdat we met rijke buit worden beloond!

Don Quichote Heer, ik span mijn oog, gelijk een boog, maar nergens speur ik reuzen.

Sancho Panza Je oog is te slap of je bent bang; ik zie ze met armen van wel twee mijl lang . . .

Don Quichote Hoe ik ook tuur, ik zie enkel windmolens, met wieken die kunnen zwaaien, om zo de molensteen te doen draaien.

Sancho Panza Sancho, ik neem het je niet kwalijk, vast ben je betoverd. Pas op uit de weg! Ik ga aanvallen nu dadelijk!

Don Quichote Nooit hebben mijn ogen mij nog bedrogen.

Sancho Panza Brutale, lage schepsels, het oordeel is geveld: Ik weersta, nee ik versla dit reuzengeweld! Vlucht niet maar verdedig je!

Don Quichote *Door de wind gaan de wieken zwaaien.*

Sancho Panza Gij zwaait met uw armen en daagt mij uit. Dulcinea van Toboso, gij zijt getuige; Het is voor u dat zij zullen buigen!

Don Quichote *Bij het gevecht krijgt hij een klap van een wiek.*

Sancho Panza O wee, mijn meester is gevallen; *Hij nadert, helpt hem overeind.*

Don Quichote Wie op windmolens jaagt, zal klappen oogsten . . .

Sancho Panza Zwijs, vriend Sancho!

Don Quichote Jij bent toch ook niet bijster schrander: Uit vrees voor mij hebben ze zich in windmolens veranderd!

Sancho Panza *Tegen de windmolens:*
Lafaards, bangerikken!

Don Quichote Wacht maar, tot je in je eigen toverkunsten zult verstrikken!

Sancho Panza Meester, de windm . . . eh . . . reuzen hebben u verwond,

Don Quichote Zeker, zeker, dat kan zo zijn, maar het past een dolend ridder niet te klagen over pijn, noch over wonden, al hangen de ingewanden eruit.

Sancho Panza Als dat zo is, is het goed, alleen . . . als u van mij maar niet hetzelfde verwachten doet. Over de geringste pijn wil ik graag klagen, want door te klagen kan ik de pijn eerst verdragen. Noem mij maar een held op stoffen, die het met zichzelf goed heeft getroffen.

Don Quichote Een schildknecht mag klagen zo veel hij wil, zolang je maar niet gilt.

Sancho Panza Een flinke buil, een schram die nog steeds bloedt; ik denk toch dat ik uit mijn reiszak er wat witte zalf en een pluksel opdoe.

Don Quichote Och Sancho, de zalf van Fierabras, die ben ik vergeten.

Sancho Panza Zalf van fiere bas? 't Klinkt niet als lekker eten!

Don Quichote Het recept ken ik uit mijn hoofd.
Met die zalf vrees ik zelfs niet de dood!
Ledematen die in de felle strijd zijn afgehouden, kunnen met een paar druppels weer aaneen worden gehecht, zonder zelfs een litteken eraan over te houden.

Sancho Panza Indien ik deze zalf bezat de vraag om een gouverneurschap ik licht vergat! Het bereiden, hoeveel kost mij dat?

Don Quichote Voor minder dan drie realen kan je er zes kannen van maken.

Sancho Panza Mijn hemel, meester, waarom nog langer gedraald?

Don Quichote Haast en ongeduld worden nimmer goed betaald. Voorlopig verbinden volstaat, hoewel mijn hoofd flink te keer gaat: Vervolgens zal Rosinante ons zeker naar een kasteel leiden, waar ik in alle rust de zalf kan bereiden.

Sancho Panza Ik volg u heer.

Don Quichote *Terzijde:*
Haastige spoed is helaas niet goed . . .

EEN HERNIEUWDE ONTMOETING

- Don Quichote Gelukkig Sancho, we naderen een machtige burcht!
- Sancho Panza Voor mijn oog enkel doemt een herberg op, meester.
- Don Quichote Och . . . Louter onervarenheid met het ridderleven. Veel lessen zal ik u nog hebben te geven; maar niet nu, nu mijn hoofd draait en tolt, en het voelt alsof mijn oog er bijna uit rolt.
- Sancho Panza Heer heb op mij vertrouwen;
Als de nood hoog is, zult u op mij kunnen bouwen.
Tegen zijn ezel:
- Grauwte, 't is bijkbaar door tal van tovenarijen, dat wij in plaats van naar een herberg, naar een kasteel rijden.
Heer, ik rijd alvast vooruit,
dat ze u een plaats bereiden.
Hij rijdt vooruit, terwijl de waard van de andere kant nadert.
- Waard Vreemde gasten bespeur ik in de verte.
Tegen Sancho:
Wat deert uw meester, heeft hij zich bezeerd?
- Sancho Panza *Intussen lopen Dienstmeisje 1 en Marskramer stiekum naar een bank waar ze plaats nemen.*
- Sancho Panza *Terzijde:*
Wat moet ik geven als antwoord?
Windmolens bestrijden klinkt lichtelijk gestoord . . .
Aarzelend:
Mijn meester viel van een steile rots . . .
Intussen hebben ze Don Quichote bereikt.
Geschrokken, want hij herkent de ridder.
- Waard *Terzijde:*
Nee maar! Ik ken die man!
Ik denk niet dat ik u helpen kan,
want een dokter is niet in ons midden.
Zoek elders een plek, doe ik u bidden.

- Waardin *Zij is intussen komen aantlopen.*
Wie zijn hier zojuist gearriveerd?
Ach, die man heeft zich heerlijk bezeerd.
Vrouw, laat je niet in met mijn zaken;
Ik heb mijn reden om hem zo spoedig mogelijk weg te zien raken!
Je was niet thuis toen deze ridder van mij de ridderslag ontving;
Maar ik heb je toch verteld hoe het toeling?
- Waardin Ja, maar, heb je dan geen medelijden!
Een dodelijk gewonde laat je toch niet verder rijden?
Ze helpt Don Quichote van zijn paard.
- Toledaanse! Kom en help!
Het dienstmeisje zit met haar vriend, een marskramer, op een bankje.
- Dienstmeisje 1 Lief, ik wordt geroepen.
- Marskramer Vanavond verwacht ik je weer, wanneer ik fluit.
- Dienstmeisje 1 Ja, op de afgesproken plaats, bij de schuurruit!
Ze rent naar de plek van handeling.
- Waardin *Tegen meisje.*
Zeg ben je daar eindelijk!
Maak snel in de schuur een bed gereed van zakken stro en een zadelkleed.
Verontschuldigd tegen Don Quichote en Sancho Panza:
- Helaas een betere slaappleats kunnen wij u niet bieden,
daar onze herberg vol is met drijvers en kooplieden.
Een plekje in het stro is allicht beter voor jou en jouw meester,
dan te slapen onder de blote hemel,
en aangevallen te worden door rovers en wilde beesten.
- Don Quichote Heb dank edele vrouwe,
op u kunnen gewonde ridders hun vertrouwen bouwen.
- Sancho Panza Wie geeft wat hij heeft
voor hem de duivel beeft.

Ze gaan langzaam naar de schuur, waar het dienstmeisje haar werk verricht.

- Dienstmeisje 1 Bij alle heilige ik zweer:
Het is diezelfde zot weer!
- Sancho Panza Ach, wat een pijn heeft mijn meester te verduren,
de dappere ridder van avonturen.
- Dienstmeisje 1 Vriend, wat is een ridder van avonturen?
- Sancho Panza Meisje, weet je dat dan niet:
dat is iemand die in windmolens de reuzen ziet!
Die hij bestrijdt met de kracht van een leeuw!
Als schildknecht sta ik hem bij in al zijn noden,
waarvoor mij als beloning een gouverneurschap wordt geboden.
- Dienstmeisje 1 Maar aan uw heer lees ik iets heel anders af.
- Sancho Panza Uh . . . een rots . . . uh . . . daar viel hij vanaf.
- Dienstmeisje 1 Een rots is slimmer dan een reus?
- Sancho Panza Ja die nam hem bij de neus.
Toch is mijn meester voor geen kleinje vervaard;
Hij is meer dan goud waard.
- Dienstmeisje 1 Ik help het je van harte hopen;
maar ik vrees dat het nog wel eens anders zou kunnen aflopen . . .
- Sancho Panza Ze is vast jaloers, probeert twijfels in mij te zaaien.
Maar ik laat mij het aanstaand geluk niet voor de voeten wegmaaien!
- Ze vertrekt.*
- Sancho Panza *Tegen Don Quichote:*
Mijn meester slaapt u al?
Wie snurkt stemt toe.
Ik denk dat ik zijn voorbeeld spoedig volgen zal!
Hij zoekt zich een plaatsje in het stro.

EEN SAMENLOOP VAN OMSTANDIGHEDEN

Dezelfde avond; in de herberg heerst reeds rust en stilte. Don Quichote, enigszins koortsig, zit half rechtop in zijn legerstede, terwijl Sancho Panza naast hem in het stro ligt te slapen. Dan klinkt het afgesproken fluitsignaal van de marskramer.

- Dienstmeisje 1 Ja, ik kom!
- Terzijde:*
- Mijn hart slaat bijkans op hol.
Ik voel de liefde door al mijn aderen stromen,
en haast mij dus om bij hem te komen
Ze stuipt door de schuur:
- Don Quichote O jonkvrouw, uw komst verblijd mij zeer!
Hij grijpt haar vast in het voorbijgaan.
Wees niet bang, ik gedraag mij als heer.
Ik herken u: uw schone, bevallige gelaat,
waarin de deugd van trouw gedrukt staat!
Zij spantelt tegen.
Ik bid u: Wees niet bevreesd!
Het is enkel de deemoed die uw ziel geneest.
Ik houd u stevig vast, tot de angst uit u is geweken.
De kracht van het vertrouwen is nog altijd sterker gebleken!
- Marskramer Wat hoor ik daarbinnen voor zware stem?
Hij gaat naar binnen.
Mijn tortelduif wacht! Ik zal je wreken!
Hij komt nader en slaat Don Quichote.
Hier, dit krijg je voor je waanzinnige streken!
De waard, door het rumoer gewekt, komt met een kaarslicht naar de schuur.
- Waard Wat moet dat in die schuur?
Die herrie past niet op dit late uur!
Het dienstmeisje tracht ongezien weg te komen, maar struikelt vervolgens over Sancho Panza.

Sancho Panza Ik droomde ook, dat ik in de strijd moedig weerstand bood!
Ik gaap, en val als een blok weer in slaap.
Hij 'valt' in slaap.

Sancho Panza

Don Quichote Goede nacht Sancho, God houde over ons de wacht.

Don Quichote

Sancho Panza Een aanval midden in de nacht,
van windmolens op reuzenkracht!
Ik verdedig mij uit alle macht!

Hij slaat in een droombewustzijn raak om zich heen.

Marskramer Ik kom je helpen mijn lief!
Ik sla jou in elkaar, jij ellendige meidendief!
Schoft, ezel!

Waard Ik ben hier nog altijd de baas,
en zal dus orde op zaken stellen!

*Een kluwen van rechtenden ontstaat rondom de
slaapplaats van Sancho Panza; Don Quichote ligt
roerloos op zijn bed. Van buiten nadert een agent die
het numoer hoort en zijn ambistok neemt en de blikken
doos met zijn aanstelling en bars binnentreedt.*

Agent In naam van de heilige Hermandad!

*In het schemerduister ziet hij eerst Don Quichote
liggen, die hij bij de baard grijpt.*

Eerbied voor het gerecht! Eerbied voor het gerecht!

Hij bemerkt dat de man zich niet verroert.

O wee! die man is dood!
Sluit de deuren, niemand weg! Dit is een bevel!
Ik sleep de moordenaars voor het gerecht!

*De strijd wordt snel gestaakt, en een ieder sluipt weg op
zoek naar een veilig heenkomen.*

Marskramer Tegen het dienstmeisje:
Verdwyn vlug, naar je kamer terug!

*De strijdenden af, behalve Sancho, die naar z'n
strobeed slaapwandelt.*

Agent Het vinden van sporen wordt mij door de duisternis belet;
Ooit arresteer ik jullie, in naam der wet!

Hij verlaat de schuur.

Sancho Panza Mijn meester, bent u dood?

Don Quichote Neen Sancho, ik kreeg in mijn droom een harde stoot.

TWEDE BEDRIJF

EEN PREDIKING

Pastoor

U, toeschouwers, stelt mij diep teleur.
't Is niet om te lachen, wat hier gebeurt!
Don Quichote verkeert in grote zielenood,
omdat niemand tot nu aan zijn waan weerstand bood.
Ze spelen het spel mee net als zijn onnozele knecht;
en een dergelijk mallotig en weezinwekkend gevecht
waar u blijkbaar uitbundig van geniet,
helpt evenmin, ten enenmale niet!
Beseft: Hij móet van zijn waan worden bevrijd,
en wel met het nodige respect en menselijkheid!
Gelukkig heb ik van een jonge dorpsgenoot hulp gekregen:
De kandidaat, baccalaureus Simson van Carasco mijn zegen
ontving om Don Quichote te volgen en te bespieden.
Dat de dolende ridder ook strijdt tegen eenvoudige lieden,
tot mijn grote ontstelenis ik onlangs van hem vernam:
Hoe de zot een brave barbier te grazen nam.
De arme man werd van zijn koperen scheerbekken beroofd,
die nu omgekeerd siert het hoofd van onze malloot!
't Is waanzin zonder meer,
en ik smeek de almachtige Heer
ons te helpen, opdat hij spoedig bij ons terugkeert,
en komt tot helder inzicht en vrome inkeer,
want niet de illusie, maar eerlijkheid duurt toch het langst!
Volgens het laatste bericht kreeg hij een warm ontvangst
op een kasteel, waar de hertog en hertogin
hopelijk kunnen weerstaan de fantastische onzin!
Weet dat gij, publiek, zijt buitengewoon bevoorrecht,
want ongetwijfeld zult gij met eigen ogen zien, wat er terecht
komt van Don Quichote en zijn knecht, de arme Sancho
terwijl ik zal moeten wachten op bericht van Simson van Carasco.

OP HET KASTEEL

*Don Quichote en zijn schildknaap zijn gastvrij
ontvangen door werkelijke hertog en hertogin. Zij zijn
genodigd in een rijk versierde zaal.*

Hertog	Kunt u ons vertellen over uw roeping tot ridder?
Don Quichote	Ridder ben ik en als ridder zal ik sterven, indien het de Allerhoogste behaagt. Niet om macht te verwerven, maar om de zwakken te beschermen, en mij over hum lot te ontfermen. Ik bestrijd het kwaad, want het goede vormt mijn leidraad.
Hertogin	Uw woorden klinken dapper en onversaagd. Staat u mij toe dat ik ook iets vraag: Is er een jonkvrouw aan wie gij uw daden opdraagt?
Don Quichote	Maar natuurlijk, edele vrouwe, Hoe zou ik anders de beproevingen vol kunnen houden? Het noemen van haar naam pijnigt mij het hart; Een afschuwelijk noodlot is het dat haar tart. Mijn schildknaap zond ik vooruit met een brief; Hij vond haar in een betoverde staat vol ongerief; Als boerin bezig tarwe te ziften, stuurde zij hem weg met schelden en kisten! Oooh, mijn arme Dulcinea van Toboso . . .
Sancho Panza	<i>Terzijde:</i> Hoe zou ik mij er anders uit hebben kunnen redden? Waar mijn heer in geloof, ga ik mijn hoofd niet om verdedden. De waarheid heb ik geen geweld aangedaan: Ik heb werkelijk oog in oog met een dikke boerin gestaan. En met het verhaal van de betovering achtte ik mij van de meester een prima leerling. Wat voer jij daar voor een monoloog?
Hertogin	Ach Hoogheid, ik merk dat mijn mond is nogal droog.
Sancho Panza	Als vanzelf slaat hij dan aan de praat, zoals mijn Grauwije aan het balken gaat.
Hertog	Drinken is hier overigens in overvloed: Doe je zelf te goed!

Hertogin	Sancho, in een eerder gesprek onder vier ogen, kreeg ik te horen hoe een gouverneurschap jou buitengewoon zou bekoren.	Hertogin	Hoe verschrikkelijk moet zijn de slag, u toebracht op die ene noodlotsdag!
Hertog	Deze wens heb ik aan mijn gemaal gemeld . . . Jazeker, Sancho, mijn vrouw heeft mij dit verteld. Betoveringen kan ik moeilijk doorbreken, daarin zijn hertogen eenvoudige en onwetende leken. Maar het schenken van een gouverneurschap ligt in mijn macht: Welaan, het bestuur over het eiland Barataria heb ik jou toegedacht!	Don Quichote	Zij, de schoonste op aarde ooit geboren, als lelijke boerin scheidend het kaf van het koren! Van engel geworden een duivelin; van welbespraakt en scherp van zin, dik en dom met onderkin.
Don Quichote	Ga nederknielen Sancho, kus zijne Hoogheids voeten, voor de grote gunst die hij u bewijzen doet!	Hertog	Hebt gij omtrent de daders een vermoeden, waardoor uw hart zo vreselijk moet bloeden?
Sancho Panza	Dank u Hoogheid, Excellentie . . . <i>Hij knielt.</i>	Don Quichote	Wie anders dan een boosaardige tovenaar, die mij benijdt, vervolgt, treft en verwondt daar waar ik ben het meest kwetsbaar . . .
Hertogin	Zo is het goed Sancho, neemt weer plaats en eet. <i>Hofmeester en twee jonkvrouwen komen binnen met bekken, zeep en handdoek en vatten Don Quichote's baard om hem sierlijk te wassen, waarbij ze diens gezicht ook een beurt geven.</i>	Hertogin	Want een dolende ridder zijn dame ontnemen, betekent het licht uit zijn ogen wegnemen!
Sancho Panza	Ik hoop dat ik als schildknaap ook mag delen in deze wel zeer bijzondere reinigingsceremoniën	Hofmeester	<i>Plotseling komt Sancho Panza roepend naar binnen gerend, achtervolgd door hofmeester en jonkvrouwen.</i>
Hertogin	Wat zegt gij Sancho?	Hertogin	Wat worden wij wreed gestoord.
Sancho Panza	Naar mijn weten wordt aan de hoven in alle landen slechts water gegeven voor de handen, maar niet voor gezicht en baard. Mij lijkt zo'n wassing heel wat waard!	Hofmeester	Hofmeester ik eis dat gij u verantwoordt.
Hertogin	Tob niet, Sancho, mijn dames zullen u graag verrassen en u, indien u dit wenst, van top tot teen wassen.	Sancho Panza	De heer wil zich niet laten wassen, zoals wij zijn gewoon. Wat gewoon!
Sancho Panza	Nou . . . van top tot teen . . .	Ik wil geen vuile handdoeken en eis water helder en schoon! Ik ben geen 'Don-die-is-zot' maar een propere schildknaap van Don Quichote! Geen haar van mijn hoofd, ik meen van mijn baard denkt aan een wassing door die lieden daar! Ga weg, of ik vlieg je in de haren! Ik laat je zitten op de biaren, want mijn popelende handen, willen je billen doen branden!	
Hertogin	Met enkel een baardwassing ben ik zeer tevree.	Don Quichote	Laat deze jonkman met rust, laat ik u vragen. Mijn schildknaap, noch ik kunnen zulke grappen verdragen.
Hofmeester	Hofmeester, vervul alles wat onze vriend wenst. <i>Buigt.</i> Ik sta geheel tot uw dienst. <i>Hofmeester en jonkvrouwen gaan af, met commentaar.</i>	Sancho Panza	Ik laat mij niet tegen de haren instrijken, kammen, noch wassen! Sancho heeft gelijk; hij is schoon en zindelijk, en ervaart jullie wassing als buitengewoon hinderlijk. Gij kunt gaan.
Dorothea	Wij zullen dat varken(je wel eens even wassen!	Hertogin	
Emerentia	Ja, hij krijgt een wasbeurt van eerste klasse!		

Emerentia	Zoiets wenst hij zich nooit weer.		GEMAAND EN ONDERRICHT
Dorothea	Hij ging wel als een dolle stier te keer! <i>Zij gaan af.</i>	Don Quichote	Wat als streven leefde in je toekomststromen, Sancho, dit geluk is nu tot je gekomen. Jij, die met mij vergeleken, zonder twijfel een domoor zijt wordt gouverneur, zonder vroeg op te staan, zonder enige vijit. Aan de hemel en de dolende ridder heb je dank te zeggen; Ik wil je raden, manen en het een en ander uit gaan leggen: Voorreest moet gij God vrezén!
Sancho Panza	Van grote mevrouwen men grote gunsten verwacht. Hoe zeer wordt gij door mij geacht. Ik sta geheel te uwer beschikking; u ontvangt mijn 'ja-en-amen' op elke vraag; met vreugde zal ik u immer gehoorzamen.		Ten tweede moet gij u van uw afkomst bewust wezen: Leer van de trotse kikvors, die zich aanmatigde te worden gelijk een os. Het geslacht van uw voorvaderen moet gij nimmer verraden; Het feit dat gij zwijnenhoeder ooit was niet versmaden.
Hertogin	Uw hoffelijkheid strekt u tot eer. Gij zijt gevoed aan de boezem van Don Quichote, uw heer: de keur van beleefdheid en bloem der plechtigheid. Vriend Sancho, binnen slechts een korte tijd zult gij het beloofde eiland betreden, om daar plechtig het ambt van gouverneur te bekleden.	Sancho Panza	Als jonge knaap had ik geen andere kansen, maar later werd ik hoeder van ganzen! En dat waren voor zeker geen domme!
		Don Quichote	Weet dat vele nederigen en laaggeborenen zijn opgeklimmen tot pauselijke en keizerlijke waardigheid, omdat zij hanteerden de roede der rechtvaardigheid. De faam waarop gij als rechter zult bogen is niet van enkel strengheid, maar van mededogen. Volgt deze lessen en voorschriften met nauwlettendheid en uw dagen zullen verlengd worden, uw roem duren een eeuwigheid.
		Sancho Panza	Ik onthoud: mijn appel valt niet ver van de boom, en de trotse opblaaskikker houd ik in toom!
		Don Quichote	Sancho, matig het gebruik van spreekwoorden, want hoe dikwijls ontbreekt niet het juiste verband, is het eerder een teken van onverstand.
		Sancho Panza	Mijn heer wil dat ik mijn spreekwoorden overboord gooi? Dan voel ik mij als aan handen en voeten gebonden, als een vogel in een kooi; Dit is werkelijk door een zure appel heenblijten. Natuurlijk kan ik niet loochenen de feiten dat vele tegelijk zich soms verzamelen in mijn mond, en ik niet precies weet welke er het eerst uit komt.

Don Quichote Je rijgt weer van alles aan elkaar, holderdeholder; Zodoende degradeer je het spreken tot flauwe kolder. Nog enkele regels hoe uw persoon te sturen: Loop niet ongegord en los gekleed over straat, want stordige kleding een stordige ziel verraadt.

Sancho Panza De kleding maakt de man, dus ook de gouverneur.

Don Quichote Eet geen knoflook of uien vanwege de doordringende geur.

Sancho Panza In een geur van heiligheid zal ik staan.

Don Quichote Uw slaap zij matig, want gij moet met de zon opstaan.

Sancho Panza De morgenstond heeft rood goud in de mond.

Don Quichote Eet 's middags weinig en nog minder in de avond, want in de werkplaats van de maag de gezondheid van het lichaam wordt gesmeed.

Sancho Panza Ach, mijn ame maag, dat klinkt wreed: mijn geest is wel gewillig, maar zwak en behoeftig mijn vices.

Don Quichote Stop met die eeuwige spreekwoorden, de satan moge u vangen! Ik zie u daardoor nog eens aan de galg hangen!

Sancho Panza Wat duivel, wat windt gij u op, wanneer ik talenten die God mij schonk niet wegstop; Niet blokkeer ik de stroom die uit mijn ziel opwelt; Zijn licht men toch niet onder de korenmaat stelt?

Don Quichote Sancho, wij zullen het hier bij laten. Maar als gij slecht regeert, de schuld zal de uwe zijn, maar de schande komt op mij neer.

Sancho Panza Mijnheer, indien u dunkt dat ik niet deug, de juiste kwaliteit mij ontbreekt voor dit ambt, laat ik het los, zonder respijt. Liever ga ik als de eenvoudige Sancho naar de hemel dan als belangrijk gouverneur naar de hel.

Don Quichote Vriend, gij ontroert mij; uw woorden mij treffen, en doen mij plotseling maar al te zeer beseffen dat gij niet om niet naar het gouverneurschap dorst; Gij bezit wat meer is dan alle geleerdheid: een goede inborst! Beveel u aan God, en vertrouw op zijn almacht!

Ik geloof dat het hertogelijk paar ons verwacht.

EEN BIZARRE VERSCHIJNING

Er klinkt aangename muziek, terwijl een vreemdsoortige verschijning opdoemt.

Geest van Merlijn

Ik ben Merlijn de wijze oude tovenaer;
 Uit het rijk der doden ik tot u vaar.
 De klaaglijke stem drong tot mij door aldaar,
 van Dulcinea van Toboso, van schoonheid onvergelijkbaar.
 Zij, de edele maagd, veranderde in een boerin lelijk en dik.
 Uit medelijden met haar en om zo grote ramp te keren, hul ik mij in deze sluiers en vormenfranje.
 Luister dappere Don Quichote, ster van Spanje
 Wil de edele jonkvrouw herkrigen de glans van haar vroegere bestaan,
 dan moet de goede Sancho 3300 slagen ondergaan,
 te weten op beide zijn brede billen,
 zodat zij hem pijn doen, branden, steken en trillen.
 Want alleen daardoor wordt gestemd zachtvaardig
 degenen die haar wanstaltig maakten.
 Dit was het doel van mijn komst, mijne heren!

Sancho Panza
 Wat! Drieduizend slagen! Geen drie! Ik zal ze leren!
 Om die hocus-pocus laat ik mij niet op mijn billen slaan.
 Laat die jonkvrouw maar betoverd ten grave gaan!

Don Quichote
 Ik zal je, Don Dikzak, verzadigd van knoflook;
 Raken zal ik je, zodat van je billen stijgt op de rook!

Merlijn
 Helaas, deze oplossing niet voldoet.
 Zelf hij het tijdstip en plaats kiezen moet.

Sancho Panza
 Niet ik, maar mijn meester toch baarde Dulcinea van Toboso.
 Dat hij zichzelf gesele, maar ik niet, bernuncio!

Gestuierde nymf O rampzalige schildknaap, lummel met steenharde ingewanden;
 Vestig, o ellendeling, uw uilenogen op mijn sterrenogen die branden,
 branden om uw verstarde hart te bewegen,
 opdat uw vlees tot de geseeling is genegen.
 Dankzij Merlijn kon ik even in deze gestalte verschijnen,
 om zo direct weer in de dikke huid van de boerin te verdwijnen.
 Doe het om uw arme meester, wiens ziel smachtend

Don Quichote	ik zie dwars in z'n keel, op uw antwoord wachtend. Bij de hemel, mijnheer, dat is waar: Ik voel waarachtig mijn ziel zitten daar, dwars in mijn keel, als een gespannen snaar.	Hertog	<i>Terzijde tegen de Hertogin:</i> Och, zie hoe onze boetvaardige Sancho zich in zijn lot schikt.
Hertogin	En Sancho, hebt gij uw antwoord klaar?	Hertogin	Hij was niet bestand tegen de strengheid van hofmeester Merlijn.
Sancho Panza	Ik zeg mevrouw dat ik aan de slagen, abernuncio ...	Hertog	En evenmin tegen de woorden van onze jonker, vol venijn.
Hertog	Pardon, abernuncio ...	Hertogin	Morgen zal ik belangstellend aan Sancho vragen naar het aantal reeds uitgedeelde geselslagen.
Sancho Panza	Hoogheid, op dit ogenblik interesseert de taal mij niet zo. Ik voel mij als een geslagen hond, die met de staart tussen de benen aan de ketting loopt rond. Hoe kan Dulcinea van Toboso zo spreken en tieren? Bij een jonkvrouw horen toch goede manieren?	Emerentia	<i>Beide af.</i> <i>Emerentia en Dorothea tegen elkaar:</i> Ze stinken er werkelijk in.
Hertog	Helaas, Sancho, indien gij u niet laat vermurwen, zal ik het met u als gouverneur niet aandurven.	Dorothea	En dat vanwege klinkklare onzin.
Sancho Panza	Mijnheer, als men mij twee dagen uitstel wil schenken, kan ik voor mij het beste bedenken.	Emerentia	Heb jij op Alcesidora gelet, ze leek wel dronken.
Merlijn	Neen! Het besluit kan niet worden uitgesteld, anders keert Dulcinea van Toboso terug naar het tarweveld!	Dorothea	't Leek alsof ze naar Don Quichote stond te lonken.
Hertogin	Welaan Sancho, toon jegens uw heer Don Quichote uw dankbaarheid! Laat u geselen, overwin uw angst en onzekerheid.	Emerentia	Er gebeuren rare dingen.
Merlijn	Wees heldhaftig en neem het moedige besluit; Vertrouw erop dat de tuchtiging voordelig valt uit.	Dorothea	Straks gaat ze nog voor hem zingen! <i>Giechelend af.</i>
Sancho Panza	Als slachtoffer eis ik dat ik zelf de termijn beding om te voltrekken aan mijn lijf de pijnlijke geseling. En mocht een enkele slag niet mijn lijf, maar 't luchtruim zoeken, dan tel ik hem wel, zal hem als geldig boeken. Ik verzoek u, dat u zelf de telling bijhoudt; vergissen is menselijk, en zeker het maken van een telfout.		
Merlijn	Is een keer bereikt het juiste aantal, dan de jonkvrouw jou persoonlijk bedanken zal.		
Sancho Panza	In Godsnaam dan, ik stem toe in mijn ongeluk. <i>Er klinkt muziek; Don Quichote vliegt Sancho Panza om de hals. De verschijning 'lost weer op'.</i>		

SANCHO'S AFSCHIED

- Hertogin
Sancho, ik popel van nieuwsgierigheid. Wees niet bedrukt, spreek zonder schroom en zeg mij hoe uw eerste boetedoening is gelukt.
- Sancho Panza
Mevrouw, ik moet u bekennen, in totaal vijf keer.
- Hertogin
En, Sancho, welk voorwerp heb je gehanteerd?
- Sancho Panza
Mijn hand, hoewel hij zich met hand en tand verzette! Maar tenslotte heeft hij de hand in de schoot gelegd, en heb ik de hand over het hart gestreken en gezegd: 'Kom, jij draait je hand toch niet voor zoïets om!' Hij luisterde en heeft mij vijfmaal onder handen genomen, waarvan ik gelukkig niet al te slecht ben gekomen.
- Hertogin
Dan zijn het handklappen, is het geen geseling. Ik betwijfel of de wijze Merlijn dit volgens de afspraak vindt.
- Sancho Panza
Uwe Hoogheid geve mij een geseelzweep of een stukje touw. Ik zal er mij mee slaan, tot mijn geest denkt: 'Au!' Dan zal ik onmiddellijk stoppen, want mijn vlees is geen biezen mat om te kloppen.
- Hertogin
Het zij zo; ik zal zorgen voor een milde geseelzweep, die past bij de zachtheid van uw vlees, alvorens gij naar uw eiland wordt geleid, waartoe mijn gemaal, denk ik, alles heeft voorbereid. Ik hoor zijn voetstap reeds naderen.
- Hertog
De hertog komt binnen.
- Hertog
Dierbare Sancho, de eilandbewoners zien naarstig uit naar de komst van hun nieuwe gouverneur.
- Sancho Panza
Aan uw zeer spoedige vertrek geef ik dan ook de voorkeur.
- Hertog
Hoogheid, hoewel geduld is een schone zaak, hunker ik om te proeven hoe het gouverneurschap smaakt.
- Hertog
Hebt gij het eenmaal geproefd, Sancho, weet dat gij uw handen erbij opeet.
- Sancho Panza
Mijnheer, ik zal mijn best doen en goede bevelen geven, trachten het volk in deugden voor te leven.

Hertog
De hofmeester zal u voeren naar het eiland; Hij is wat men noemt, uw rechterhand. De jonker is uw helper, uw assistent.

Hofmeester en jonker komen beide op, dragend een mantel en muus.

Hertogin
Over handen hebben wij samen uitvoerig gepraat. Het is zaak dat gij u wel af en toe slaat.

Don Quichote komt binnen.

Don Quichote
Inderdaad, uw belofte in ons aller gheugens geprent staat! Anders pleegt gij jegens Dulcinea van Toboso verraad.

Sancho Panza
Mijn heer, met de hertogin heb ik vertrouwelijk gesproken, en zij heeft mij een hart onder de riem gestoken; Nadat ik mijn hart heb uitgestort, wordt er niet meer over de geseling gezeurd of gemord.

Hofmeester slaat Sancho de mantel om en de jonker biedt hem de muus aan.

Nu ik bijna vertrek, mijn hart steeds sneller kloppen gaat, want het gouverneurschap vlakbij voor de deur staat!

Don Quichote
Dappere Sancho, vergeet niet mijn raad, wijs en vroede.

Vaarwel, mijn trouwe schildknaap, dat God u hoede!

Sancho Panza
Een brokstuk van ontroering schiet in mijn keel, dat zoveel aandacht mij valt ten deel.

Zo spoedig mogelijk zend ik u een bericht, of het ambt van gouverneur weegt zwaar of licht.

Hertogin
De hofmeester wacht.

Hij heeft alles voor vertrek in gereedheid gebracht.

Vaarwel, mijn goede Sancho Panza!

Hertog
Dat het u goed ga, gouverneur van Barataria!

Don Quichote en Sancho Panza vertrekken begeleid door hofmeester en jonker.

Hertogin
Veilig zal Sancho het droge eiland bereiken;

De hofmeester zal niet van zijn zijde wijken.

Hertog Hem heb ik uitvoerig geïnstrueerd.
De klokken worden in het dorp geluid als Sancho arriveert.
Allereerst wordt in een rechtsgeleding hem een proeve van bekwaamheid afgenomen opdat het volk oordele over zijn rechtskwaliteit.

Hertogin In het paleis wacht de dokter met een streng dieet, volgens het devies:
Gezondheid van geest bevordert men indien men weinig eet.

Hertog Hij zal van mij per brief een waarschuwing krijgen, dat allerlei intriges en gevaren hem bedreigen.

Hertogin Als bestuursproblemen van alle kanten tot hem komen, zal hij dan kunnen blijven geloven in zijn gouverneursdromen?

VERLIEFD

Don Quichote Ach Sancho Panza, mijn trouwe schildknaap, je bent vertrokken.
Hoe zal het jou als gouverneur vergaan?
Laat je niet door grootspraak uit het veld slaan.
Ik hoop dat elk hem gehoorzaamt, zonder morren en mokken.
Vergeet niet aan mijn goede raad te denken,
want zij zal jouw gedachten dan vleugels kunnen schenken.
En denk eraan: geen spreekwoorden gebruiken;
zij zullen jouw gezag ondergraven, Inuiken.
Vergis ik mij, of hoor ik stemmen in de tuin?

Altesidora Ach Emerentia, zingen kan ik nu geen lied.
Vanaf het moment van zijn komst doe ik anders dan schreien niet.

Emerentia Zoëven meende ik de heer van uw hart te ontwaren,
de kwelgeest van uw ziel die u zoveel verdriet doet baren.

Dorothea Mocht de hertogin 't horen en een uitleg verlangen,
dan zeggen wij dat de warmte ons te zeer had bevangen.

Altesidora Maar als ik in mijn gezang mijn hart openbaar,
zal men mijn gedrag beoordelen als lichtzinnig, dus onoorbaar.

Emerentia Wees voor het oordeel niet bang.

Dorothea Vlug nou, ga je gang!

Altesidora Nou, vooruit dan . . .

Zij zingt een gevoelige romance.

Don Quichote Welk een wrange vrucht het lot mij thans aanbiedt,
dat een jonkvrouw op mij wordt verliefd, zodra zij mij ziet.
Waarom gunt men Dulcinea van Toboso, de onvergelykelijke, niet
het genot van haar buitengewone standvastigheid?
Waarom kwelt gij haar, meisjes van nog zulk een jeugdigheid?
Voor mij is alleen Dulcinea, de schone, de verstandige, de fatsoenlijke
de knappe, de welgeborene;
al de anderen zijn lelijk, dwaas, lichtzinnig, onuitverkoren.
Ween of zing Altesidora, maar Amor zal mijn hart niet doorboren,
omdat ik zeker weet dat ik Dulcinea moet toebehoren!

DERDE BEDRIJF

GOUVERNEURS PERIKELEN

Sancho Panza

Ten lange feste in het paleis gearriveerd.

Al zeg ik het zelf: als rechter heb ik mij danig geweerd.

Mijn maag rammelt, ik reken op een uitgebreide maaltijd.

Ah! Smullen zal ik van alle spijzen, speciaal voor mij bereid,

waarvan de geur prikkelt uitbundig mijn brave maag.

Om die nu te temmen is een onmogelijke vraag!

Een jonker komt binnen en doet hem een servet om.

Een schaal met vruchten wordt geserveerd.

Mmmm, dit zijn de zoete vruchten van mijn arbeid.

Hij neemt een hap.

Een man, de arts, tikt met een stokje; de schotel wordt

weer weggehaald.

Een andere schotel wordt gebracht.

Zeg, gun mij nu wel iets meer tijd!

Weer, na één hap weggehaald, na 'n tik.

Wat zijn dit voor verdwijntruces? Ik hoef geen goochelvoorstelling!

Het oog van de meester, maakt dit paard niet vet: dit is een grote kwelling!

Hier wordt enkel gegeten volgens oud gebruik en teneur.

Dit zeg ik u als bezoldigd arts van de gouverneur.

Mijn taak is dat ik alle maaltijden keur.

Sireng moet ik over zijn gezondheid waken;

Enkel wat mij goed dunkt, mag hij aanraken.

De vruchten waren te waterig en slap,

terwijl in de andere schotel veel te veel peper zat.

Maar die wiltschotel smeekt om door mij te worden gegeten!

Helaas, zolang ik leef zult gij die niet eten.

Want: Omnis saturato mala, perdicis, autem, passima!

Mijn goede man, die abacadabra ik niet versta,

maar één ding weet ik zeker: dat ik van honger vergal!

Wijs mij dan de spijze die mij het meeste baat,

en mij dus ook het minste schaadt.

Arts

De schotel met gestoofde konijn, voor u moeilijk verteerbaar zal zijn.

Sancho Panza

Die grote schotel dunkt mij een pot-pourri van spijzen.

Ongetwijfeld zit daar iets goeds bij, dus hoeft u die niet af te wijzen.

Arts

Absit! Veel te zware kost; weg ermee!

't Beste voor u zijn watrouwelijkes en een paar dunne sneefjes kwee.

Mag ik u vragen hoe gij heet, mijnheer de geleerde,

Achteroverleumend:

en waar gij voor arts studeerde?

Arts

Mijn naam is Doctor Recio van Agüero uit 't dorp Tirteafuera, en bezit de graad van doctor van de universiteit van Ossuna.

Sancho Panza

Welnu mijnheer doctor Pedro Recio, dwarskop, maak u uit de voeten, tenzij u wilt dat ik u met een knuppel kom begroeten, of dat ik deze stoel op uw hoofd sla kapot.

Drijf met een hongerige Sancho nimmer de spot!

Geef mij te eten, graag met een beetje vaart!

Een ambt dat zijn meester de kost niet geeft, is geen knip voor de neus waard

Er weerlinkt een posthoorn.

Er komt een postbode van de hertog, vast met een brief van belang.

Arts

Deze brief van Zijne Hoogheid moest in eigen hand u onmiddellijk worden gegeven.

Hofmesster

Roep mijn geheimschrijver opdat hij de brief voor mij leze.

De opdracht wordt uitgevoerd.

Mijne Heren, u hoeft hier niet meer te wezen.

Tegen de geheimschrijver:

Lees voor wat voor belangrijks de hertog mij heeft geschreven!

Geheimschrijver 'Mij is ter ore gekomen, mijnheer Sancho Panza, dat vijanden van mij en van dit eiland er een woedende aanval op zullen wagen, ik weet niet welke nacht. Gij behoort te waken, opdat men u niet onverhoeds overvalle. Ik weet ook door betrouwbare spionnen, dat er in de stad vier verklede lieden zijn binnengekomen om u het leven te benemen,

omdat men uw vernunft vreest. Open uw ogen en zie toe wie u komt spreken en eet niets van wat men u voorziet. Ik zal u te hulp schieten,

wanneer gij u in moeilijkheden bevindt, en gij zult in alles handelen zoals van uw verstand verwacht wordt. Van hier, de zestiende augustus, te vier uur 's morgens.
Uw vriend, de hertog.

Sancho Panza Mijn ogen, noch mijn oren heb ik in de zak!
Hofmeester, ik eis dat doctor Pedro Rocio wordt gepakt.
Wat hij mij over het eten op de mouw heeft gespeld,
betekent dat over mij 't vonnis van de hongerdoed is geveld.
Ik laat mij door een geleerde niet-weter geen oor aannaaien.

Hofmeester Toch zou ik, bij uw welnemen, u willen raden
het eten hier op tafel niet aan te raken;
De hertog zou het ongetwijfeld afkeuren, wraken.

Sancho Panza Geef mij maar gauw een homp brood, en druiven enige ponden,
daarin zal vast geen vergif worden gevonden.
Goed gevoed moet ik paraat staan voor de komende veldslagen;
Tenslotte zijn het de maag en ingewanden, die het hart dragen.
Geheimschrijver, schrijf aan de hertog, mijn heer, een antwoord;
en zeg hem dat ik aan zijn bevelen geef gehoor.
Geef van mijnentwege een kushand aan mevrouw de hertogin,
en sluit in 't voorbijgaan ook een kushand voor mijnheer Don
Quichote de la Mancha in.

Geheimschrijver Mijnheer, aanstonds zal ik mijn pen in de inkt dopen,
om de hertog te berichten zoals gij hebt geboden.

Sancho Panza Dit varkenije zal ik wel eens de oren wassen.
Spionnen en overvallers met een koeckje van eigen deeg verrassen.

DON QUICHOTE'S BRIEF AAN SANCHE

*Don Quichote zit aan tafel en leest de brief die hij
schrijft aan Sancho Panza*

Sancho, de jonkvrouw Altesidora is door een pijn van de liefdesgod doorboort, en dreigt flauw te vallen zodra zij mij ziet. Ik heb er de hertogin mijn beklag over gedaan. Nooit zal ik mijn Dulcinea van Toboso ontrouw zijn, zoals gij weet van mij, en mijn standvastigheid wankelt nimmer!

Van alles wat er gebeuren mocht, moet gij mij berichten.
Vaarwel Sancho! God beware u, dat niemand u beklage!

Uw vriend,

Don Quichote de la Mancha

DE TERUGKEER

- Sancho Panza Ach Grauwte, zeven dagen geleden,
heb ik deze weg ook betreden.
Met hangende pooijes keer ik weer
naar het kasteel, en Don Quichote, mijn heer.
Jou, mijn trouwe vriend, heb ik in de steek gelaten; waarom?
Omdat ik almaar hoger en hoger klom
op de ladder van de eerzucht en hoogmoed,
tot een stormwind de troise boom vellen doet.
Grauwte, over jou wil ik mij weer liefdevol buigen,
je onderhouden, roskammen en optuigen.
- Don Quichote Mijn goede Rosinante, eindelijk weer eens buiten de kasteelmuren.
Weg van het gezucht en gesteun van verliefde jonkvrouwen
die in hun blinde opwinding weten van geen ophouden.
Wie weet beleven wij nog avonturen . . .
- Sancho Panza Ik hoor de voetstappen van een paard.
Nee, maar, waarachtig! in de verte ik mijn meester ontwaar.
- Don Quichote Daar in de verte . . . een ezel en een dikke man . . .
Maar in hemelsnaam . . . hoe kan . . .
Mijn ogen zijn wellicht te moe.
Kom Rosinante, vlug, er naar toe.
- Sancho Panza O almachtige Vadergod,
dank dat gij tot mij zendt mijn heer Don Quichote!
- Don Quichote Gij zijt het, het is geen spook of fantoom.
- Sancho Panza Waarachtig niet, en ook geen koortsige droom.
Ik ben Sancho, uw schildknecht, van vlees en bloed,
terug op aarde, gesteld weer op vrije voet,
uit de gevangenis van de hoogmoed.
- Don Quichote Vriend gij loopt moeizaam en mank.
Is dat voor het gouverneurschap geweest de dank?
- Sancho Panza Vijanden vielen het eiland aan, jawel,
zoals de hertog in zijn brief aan mij had voorspeld.
En om mij, ongewapende, te beschermen tegen aanvallend geweld,
werd ik, niet zachtzinnig, tussen twee houten schilden gekneld;
Ik struikelde, viel en aldus was geveld.
Ze schreeuwden en schopten met alle geweld,

zodat ik dacht dat mijn laatste uur was geteld.

In doodsangst richtte ik tot de hemelse vader mijn gebed,
en sprak: 'Mijn gouverneurschap ik verwed,
indien Gij mij uit deze benarde situatie redt!'

Don Quichote En God verhoorde je bede, want je staat voor mij in levende lijve.

Sancho Panza Ja Goddank, maar ik wou geen uur langer op 't eiland blijven.

Grauwte, die immer nog trouw op mij wachtte, heb ik gezworen:
'Nimmer meer wil ik meer worden een peseta, omdat ik als centimos
ben geboren!'

HET DUEL

Ineens verschijnt een ridder in volle wapenrusting, met een helderschijnende maan op het schild.

- Ridder
Uitstekende ridder Don Quichote de la Mancha;
Ik ben de ridder van de Blanke Maan.
Uit een ver en onbekend rijk kom ik vandaag
om u hier ter plaatse uit te dagen voor een tweestrijd.
Ik wil namelijk dat gij erkent en belijdt
dat mijn jonkvrouw uw Dulcinea van Toboso overtreft.
- Don Quichote
Nooit! Gij blijktbaar het onmogelijke van uw vraag niet beseft.
- Ridder
Dan zullen wij strijden!
Mocht ik winnen dan verlang ik vanaf dezelfde ure
dat gij uw wapens en wapenuitrusting aflegt, alsook de zucht naar
avonturen,
en terugkeert naar uw dorp. Kleding zich in deze zak bevindt.
Over mijn wapens, paard en mijn hoofd zult gij beschikken,
indien in de strijd gij mij overwint.
- Don Quichote
Ik neem de uitdaging aan en kan mij in uw voorwaarden schikken.
- Sancho Panza
Hoe volhardend en dapper is toch weer, mijn heer
Zich in de strijd werpend voor Dulcinea van Toboso's eer.
*Een korte felle strijd breekt los. Don Quichote komt
ten val.*
- Ridder
Overwonnen zijt gij. Volbreng de voorwaarden van het tweegevecht.
- Don Quichote
Dulcinea van Toboso is de schoonste vrouw, schoner dan wie gij zegt.
Stoot toe ridder, ontneem mij het leven,
daar gij mij de eer hebt ontnomen, en niemand mij die terug kan
geven.
- Ridder
Ik zal u laten leven,
en acht mij volkomen voldaan,
wanneer u naar uw dorp zult gaan
om u volledig aan het gewone landelijke leven over te geven.
- Don Quichote
U ontving mijn ridderwoord. Mijn plichten zal ik dus vervullen,
en mij aanstands in de door u meegebrachte kleding hullen.
De ridder verdwijnt weer.
- Sancho Panza
Mijn heer, dank de hemel dat gij er zo van afgekomen bent.
Waar gelakt wordt, vallen spaanders, zoals u is bekend.
Goed beschouwd ben ik het die een dubbel verlies moet dragen,
doordat gij thans als ridder zijt verslagen.
- Don Quichote
Zwijg Sancho,
mijn afzondering hoeft niet eeuwig te duren.
Eens kunnen wij samen weer op zoek gaan naar nieuwe avonturen.
- Sancho Panza
Een goede hoop is veel meer waard
dan een schraal bezit hier op aard.
- Don Quichote
Hier ligt mijn Troje. Hier nam mijn noodlot,
niet mijn lafhartigheid weg de roem van Don Quichote.
Hier toonde het fortuin mij haar onbestendigheid.
Hier werd verduisterd de glans van menig belangrijk wapenfeit.
Hier knakte en brak mijn geluk voor altijd.
- Sancho Panza
Geduld moet tonen het moedige hart,
in vrolijkheid en voorspoed, maar ook bij ramp en smart.
Ik was blij toen ik gouverneur was;
nu ik schildknaap ben te voet,
ben ik niet bedroefd in mijn gemoed.
Op Vrouwe Fortuin rekenen, vertelde men mij is ongepast;
want zij is een eigenzinnig wijf, die in haar blindheid niet beseft
wie zij vernedert, noch wie zij verheft.
- Don Quichote
Sancho, goede vriend, ge spreekt als een wijsgeer.
Ik weet niet wie u dit leert.
Iedereen is bouwmeester van zijn geluk;
ik van 't mijne. Door mijn vermetelheid viel het stuk.
Laat ons naar het dorp gaan.

DE RIDDER VAN DE BLANKE MAAN

- Ridder
Eindelijk is het mij gelukt:
Ik heb Don Quichote het ridderschap ontrukkt!
Vele wegen ben ik onverrichterzake gegaan,
tot ik eindelijk oog in oog met hem kwam te staan.
Deze gedachte maakt mij uitzinnig blij:
Het ridderschap van Don Quichote is voorbij!
- Ridder
In de verte zie ik een kasteel opdoemen.
Ik zal mij aandienen en mijn riddersleden roemen.
De jonker nadert.
- Ridder
Ik ben de ridder van de Blanke Maan,
en verzoek u dat gij mij bij uw heer dient aan.
De jonker vertrekt en komt weer terug.
- Edelknaap
De hertog is bereid u te ontvangen
om te luisteren naar uw wens, uw verlangen.
De hertogin zal hem vergezellen;
Zij vraagt of gij over uw avonturen wilt vertellen.
De ridder wordt binnengeleid.
- Hertog
Welkom edele ridder,
vertel ons van het doel van uw komst, doe ik u bidden.
- Hertogin
Misschien hebt gij Don Quichote ontmoet.
De dappere, dolende ridder verliet ons deze morgen
alleen. Omtrent hem maken wij ons enige zorgen.
- Ridder
Edele vrouwe, bedoelt gij een ridder met lange, smalle baard,
op een al even tenger en mager paard?
- Hertogin
Ja . . . ! Met een houten lans, enigszins krom,
en een wapenrusting met trekken van ouderdom!
- Ridder
Hoogheid, die ridder, die heb ik in een duel verslagen!
- Hertog
Gij hebt hem gedood?
- Ridder
Nee, zoiets mijn hart verbood,
zou mijn ridderlijkheid niet verdragen.
- Hertogin
Ach, Don Quichote, door een ridder geveld.
Hoe is het met zijn gezondheid gesteld?

- Ridder
Toen ik hem verliet, na het gevecht,
hoorde ik hem uitvoerig spreken met zijn schildknecht.
- Hertogin
Dus was hij niet alleen! Zijn schildknecht vergezeldde hem?
- Ridder
Ja, dik en rond van lichaamsbouw, met gemocdelijke stem.
- Hertogin
Dan leeft mijn dappere vriend Sancho nog!
- Ridder
Zeker, enkel liep hij wat stram en log.
- Hertog
U bemerkt dat wij hen beide kennen.
Verklaar ons, ridder van de Blanke Maan:
'Wat bracht u er toe Don Quichote te willen verslaan?'
- Ridder
De voorwaarden, waaronder ik heb gestreden:
Bij verlies zijn wapenrusting af te leggen,
zich als burger te kleden,
en de weg naar zijn geboortedorp te betreden.
- Hertogin
Begrijp ik u goed . . . , hij rijdt niet meer als ridder te paard?
- Ridder
Nee, in de kleding die ik gaf, hij door de wereld waart.
- Hertog
Ik begrijp dat gij een eenzaam ridder zijt,
die ons ongevraagd hebt geholpen in de strijd
tegen het monster van de illusie, schijn en onwerkelijkheid!
Wij stellen het op prijs, enkele dagen
onze gast te zijn, waarbij ik u wil vragen
mee te werken aan een strategie, een plan
hoe dit monster voor altijd verdwijnen kan.
- Ridder
Hoogheid, zeer gaarne ik uw verzoek honoreer,
en meewerken aan zo'n plan is mij een grote eer.
- Hertogin
Met uw avontuur hebt gij ons bijzonder verrast
en dankbaar zijn wij dat gij wilt zijn onze gast.
Jonkvrouwen!
Emerentia en Dorothea verschijnen.
- Hertog
U wordt de zorg opgedragen over deze heer.
En jullie begrijpt: geen grappen als weleer,
bij die andere ridderlijke heer.
Jonkvrouwen, met ridder, giechelend af.

TERUG OP HET KASTEEL

Don Quichote Wij zijn, Sancho, vlakbij 't kasteel van de hertog en hertogin, die ik beloofde terug te keren. Maar heeft dat nu wel zin?

Sancho Panza Ach heer, een glimp van de hertogin, geeft mijn benen weer kracht en mijn leven weer zin!

Don Quichote Maar, zo vreemd uitgedost, kan ik toch niet voor haar verschijnen?

Sancho Panza Uw menselijke waardigheid heeft de ridder toch niet doen verdwijnen?

Gij draagt dit lot, als een ware Don Quichote!

Uit uw mond verneem ik geen klacht. Ongetwijfeld geeft deze beproeving u innerlijke kracht.

Don Quichote Wederom spreekt gij wijs, daar gij mij op mijn waardigheid wijst. Dankbaarheid hoor ik de hertog en hertogin te tonen, omdat ik zolang, gastvrij, bij hen mocht wonen.

*De edelknaap ziet hen en rent naar binnen.
Even later verschijnt het echtpaar.*

Sancho Panza Heer . . . de hertog en hertogin komen er aan . . .

Don Quichote Houd u kalm, laat uw hoofd niet op hol slaan.

Sancho Panza Mijn hoofd houd ik wel koel, ik u beloof, maar mijn hart stijgt het naar het hoofd . . .

Hertog Vrienden, wij zijn boven mate verheugd!

Hertogin Groot en innig is onze vreugd!

Hertog Welkom mijn heer Don Quichote, weer binnen onze kasteelmuren.

Hertogin Welkom ook jij, Vriend Sancho; wij wilden soldaten al te zoeken erop uisturen.

Hertog Don Quichote, met schroom stel ik de volgende vraag: wat is de oorzaak dat gij burgerkleding draagt?

Don Quichote Ach . . . in het bos achter mij ligt mijn Troje. Daar nam mijn noodlot, niet mijn lafhartigheid, weg de roem van ridder Don Quichote. Daar toonde het fortuin mij haar onbestendigheid. Daar werd verduisterd de glans van menig wapenfeit! Daar knakte en brak mijn geluk voor altijd.

Hertogin Gij spreekt triest, ter-neer-geslagen.

Don Quichote Ach edele vrouwe, uw woord is waar: ik ben ter neer geslagen, in een hevige tweegevecht verslagen. Ik bid u, stop verder vragen, want thans kan ik dat nog niet verdragen.

Hertog Wij zullen uw verzoek honoreren, en onze te grote nieuwsgierigheid pareren. Uw woord wij blijvend waarderen.

Hertogin Vriend Sancho, uw verhaal wilt gij ons vast wel doen beleven. Wij vernamen van uw plotseling vertrek, en vreesden voor uw leven.

Sancho Panza Hoogheid, ik maak geen moordkuil van mijn hart: Ook mij heeft het noodlot getergd en getart. Over anderen zal ik mijn mond niet voorbij laten praten, en het oordeel over mijn besturen aan getuigen overlaten. Niets heb ik verloren, niets heb ik gewonnen. Ik bezit waarmee ik ben begonnen, waarvoor ik de hemel eeuwig wil danken! De last van het regeren bracht mij aan het wank'len; Voor dit ambt reikten mijn schoulers niet zo hoog. Voordat het gouverneurschap zich van mij af zou werpen, met een grote boog, heb ik zelf het gouverneurschap van mijn schoulers geworpen, mij met Grauwte verzoend, en ben weer schildknecht geworden.

Hertogin Trouwe Sancho, je hebt er toch niet erg onder geleden?

Sancho Panza Och, toen ik Don Quichote weer ontmoette, was ik blij en tevreden. De beurse, blauwe plekken op mijn lijf herstellen het snelst, als men van mijn eten afblijft!

Hertog Sancho Panza, eervol ik jou je ontslag verleen; je bent vrij en kunt gaan overal heen! Hofmeester!

Don Quichote Blij ben ik dat je mijn adviezen niet in de wind hebt geslagen, en je als een nobel man hebt gedragen.

De hofmeester komt en neemt de mantel en muts van Sancho aan.

VIERDE BEDRIJF OVER DOOD EN LEVEN

Sancho Panza Ik ben geboren, naakt,
en bid dat God over mij waakt,
dat de appel nooit meer te ver van de stam afraakt . . .

Don Quichote en Sancho komen samen op.

Don Quichote Sancho, ik bewonder hoe helder en knap,
behalve een enkel spreekwoord, je sprak over het gouverneurschap.
Je hebt een rijke ervaring opgedaan,
waardoor je steviger in 't leven bent komen te staan.

*Plotseling duiken twee mannen op -ontherkenbaar- die
hen grijpen en hun handen boeien met een stuk touw.
Zij zullen hen naar de binnenplaats leiden.*

Man 1 Jullie zijn onze gevangenen vanaf dit uur,
en onbekend is voor hoe lange duur.
Indien jullie goed mee willen werken,
hoeven wij jullie niet te bewerken!

Sancho Panza Och heer, de moed zinkt mij in de schoenen.

Man 2 Zwijg, of wij ontnemen je je schoenen!

Don Quichote De hemel met zijn goedgunstigheid sta ons bij!

Man 1 Zwijgt ook gij,
en wacht maar tot de berechting is voorbij.

*Zij naderen de binnenplaats, waar op een grafsonbe
blijkt Altesidora te liggen, als een gestorvene met een
krans om haar hoofd, volledig in het wit en Emerentia
en Dorothea knielend aan het hoofd- en voeten eind
gezet. De 'rechter' troont op zijn zetel, en maant de
gevangenen te gaan zitten.*

*Sancho wordt een gevlaamd boeteleed omgeslagen en
duivel-kapoets opgezet door de hofmeester.*

*Sancho neemt de kapoets af, bekijkt hem en ook zijn
kleed.*

Sancho Panza Zo min als gene mij branden, hale mij deze.

Don Quichote moet om hem lachen.

Emerentia Ach Altesidora, slaapt gij de eeuwige slaap?
Is het dat gij nimmermeer ontwaakt?

Dorothea	Muziek zal uw ziel begeleiden bij het verscheiden, op weg naar de Elyzeese Velden, de eeuwig groene weiden.	Rechter Minos	Zwijg, gij laaggeborene!
Emerentia	Liefde heeft uw ziel doorboord.		Lijd en onderga; ik eis dat gij u nederig toont.
Dorothea	Maar naar uw pijnlijk klagen wordt niet gehoord.		U wacht in de hemel uw loon.
Emerentia	Ach hoe zullen wij u missen!		Denk aan de hertogin, uw beschermvrouwe, hoe zeer uw houding haar zal berouwen.
Rechter Minos	Zo is het voorlopig genoeg.	Don Quichote	Heb geduld mijn zoon, laat hen begaan, en dank de hemel voor de bijzondere kracht die gij hebt ontvaân, dat gij de betoverde kunt onttoveren, ja zelfs kunt opwekken de doden!
	Over Altesidora's verscheiden zijn wij allen zeer bedroefd. Zij, de schone, de bevallige, te zwaar werd zij beproefd; Haar liefdespijn te veel van haar tere lichaam vroeg.		<i>De 'alienarissen' komen en voeren het vonnis uit; Sancho ondergaat het tijdelijk.</i>
	Gij, Don Quichote, gij dreef met haar de spot omdat ze u haar liefde in eerijckheid erkende. Maar uw verharde ziel zich trots van haar afwendde.	Sancho Panza	Ga weg van mij, nu onmiddellijk, om te voorkomen groter ongeluk!
	<i>Don Quichote wil reageren.</i>	Publiek	Altesidora leeft!
	Nee, thans hoef ik uw woorden niet te horen. Gij liet haar lieflijke stem toch ook niet in uw hart boren?	Rechter Minos	Sancho Panza, betuigel uw woede, want Altesidora is teruggekeerd van gene naar deze kant.
Sancho Panza	Sancho Panza, diens hart is niet van steen. Hij kan haar wellicht reddden, hij enkel en alleen.	Don Quichote	<i>Krieterd.</i> Thans is het tijd mijn zoon, dat gij u geselagen geeft, opdat ook Dulcinea terugkeert, onvergelykelyk schoon!
Rechter Minos	Toch niet opnieuw moet ik voor een ander boete doen? Jawel Sancho, want gij zijt een man van groot fatsoen. Gij moet voor uw heer de straf ondergaan, wil het u beiden niet zeer zwaar komen te staan.	Sancho Panza	Uw kracht is daartoe rijp. Gij wilt dat ik na oorvegen, geprik en geknijp mij ook nog met geselagen kastijd? Met een steen om de hals men mij straks nog in een put smijt! Laat mij met rust, zodat mijn boosheid slijt.
	<i>Hij gebaart Sancho te zwijgen.</i>	Publiek	Leve Altesidora! Leve Altesidora!
	Luistert naar het vonnis dat ik heden vel: Gij dienarissen:		<i>Emerentia en Dorothea helpen haar van de tombe.</i>
	Bezegel Sancho's aangezicht met oorvegen, vlug en snel; Geef hem tevens knepen en prikken in armen en benen. Dan zal neerdalen op Altesidora de hemelse levensregen!	Altesidora	God vergeve u, gij die zijt liefdeloos en verdorven. Door uw wreedheid heb ik in de andere wereld rondgezworven.
Sancho Panza	Ik laat mijn aangezicht niet bezegelen; pas maar op of ik ga klappen uitdelen! Dat Altesidora sterft aan geheimzinnige liefdeskwalen, kan men toch onmogelyk op mij verhalen. Ik laat mij niet ringeloren!		Uw Schildknaap, vol van medelij, heeft mij gered, hoewel hij uiterlyk zich misschien heeft verzet. Hij bezit een voortreffelyke inborst, vergelykbaar met die van een nobel vorst!
			<i>Sancho kust haar de hand. Daarna gaan allen af, behalve de hertog, de hertogin, de hofmeester, Don</i>

*Quichote en Sancho. De hertog geeft hem zijn eigen
muis terug en verzoekt hem ook het vlammenkleed af
te leggen.*

Sancho Panza

Och hoe graag wil ik deze kleding houden en bewaren,
als herinnering aan bijzondere krachten die zich door mij openbaren.

Hertogin

Uw verzoek wordt ingewilligd, zonder meer.
Gij hebt mij geroerd, ook deze keer weer.

ALTESIDORA SPREKT

Don Quichote

Sancho, wij worden bij de hertog en hertogin aan tafel verwacht,
waar jij krijgt een creplaats, vanwege je bijzondere kracht.

Emerentia

De hertog en hertogin nodigen u uit: 'Neemt u plaats.'
Zelf laten zij zich verontschuldigen, zijn ze iets verlaat.

Sancho Panza

Nu mijn storm weer is geluwd,
heb ik mijn opstandigheid jegens u, weet overboord geduwd,
want klein schip, klein zeil;
mij siert bescheidenheid.

*Plotseling verschijnt Altesidora, nog in haar witte
kleding en met bloemenkrans, los hangende haren en
leunend op een staf. Don Quichote zou zich het liefst
willen verbergen. Eerst spreekt zij teder en zacht.*

Altesidora

Ik, mijn heer Don Quichote de la Mancha,
ben benauwd, overwonnen en gegriefd,
maar toch geduldig, erbaar, terwijl ik was verliefd.
Mijn ziel barstte omdat ik alsmaar zweeg,
en tenslotte het leven van mij week.

Don Quichote

Ik val in herhaling als ik zeg dat ik ben geboren
om enkel aan Dulcinea van Toboso toe te behoren.

Altesidora

Gij wordt bedankt Don Stokvis met olifantehuid!
Als ik op u af vlieg krab ik uw ogen uit!
Don Dwaaskop, denkt ge dat ik om u sterven kan?
Al wat gij zag was verzonnen spel, 'n uitgedacht plan.

Sancho Panza

Gelukkig dat dat sterven van u was enkel toneel;
maar gij hebt het spel heel echt gespeeld.

Hertog en hertogin zijn intussen binnen.

Mevrouw, de kwaal van deze jonkvrouw spruit voort uit ledigheid,
en ledigheid is des duivels oorkussen, zoal u weet hoogheid.

Hertogin

Vriend Sancho, uw woorden spreken mij aan:
Ik zal er voor zorgen dat Altesidora zich voortaan
met een of ander fijn handwerk bezighoudt.

Altesidora

Er is geen reden meer, mevrouw, om dat middel aan te bién,
want na zijn wreedheden wil ik deze doler niet meer zien.

Hertog	Waar scheldwoorden vallen, is vergeving nabij <i>Altesidora, verdriet simulerend, af.</i>	
Sancho Panza	Arme jonkvrouw, dit moet wel gaan fout: uw zinnen te zetten op een biezen ziel en een hart van eikehout. Waarlijk had gij het met mij aangelegd, er zou een andere haan hebben gekraaid.	Don Quichote
Don Quichote	Sancho, gij zijt niet haatdragend, streeft naar verzoening. Ik smeek u, volbreng spoedig de boetedoening.	Sancho Panza
Hertogin	Gij bezit zulke bovennatuurlijke krachten Zoudt gij uw bedroefde heer nog langer laten wachten?	Don Quichote
Sancho Panza	Ach mevrouw, de twijfel had steeds op mij de overhand, en vergiftigde zodanig mijn boerenverstand, dat mijn handen verstek lieten gaan, en ik de schuld nu op mij moet laân	Sancho Panza
Hertog	Het boetkleed misstaat je geenszins, maar onthul ons, wanneer gij de marteling vervult.	Don Quichote
Sancho Panza	Ik bereid mij voor op het avonduur, terwijl als plaats ik kies: Gods vrije natuur. Toch voel ik plots het verzet weer knagen: Waarom zo'n kostbaar medicijn aan mij te vragen, dat bestaat uit allerlei plagen en ook geselslagen? Een arts betaalt men toch met klinkende munt? Mij wordt zelfs een tegemoetkoming voor de medicijn misgunt.	Sancho Panza
Don Quichote	Gij zijt waarlijk een pientere snaak, waar ik mij iedere keer weer om vermaak. Gij wenst dat uw bovennatuurlijke kracht in klinkende en harde munt wordt omgedacht. Ik begrijp ten volle je klacht en beloof dat een beloning je wacht.	Don Quichote
Hertogin	Don Quichote, uw knecht is meer waard dan goud!	Sancho Panza

BOETEDOENING

Diezelfde avond buiten.

Don Quichote	Gij hebt gelijk: Altesidora toonde zich ondankbaar en trots. Weliswaar heeft uw kracht u geen studie gekost, maar meer betekent het martelingen te ondergaan opdat iemand wordt verlost.
Sancho Panza	Rijkelijk zal ik u belonen voor Dolcinea's ontvoering. Doch zou betalen wel goed zijn voor de genezing? Overweeg wat ge verlangt en begin meteen de geseling.
Don Quichote	Heer, ik stem met uw voorstel in, vertrouw op uw gezag. Hoeveel geeft gij mij per geselslag?
Sancho Panza	De kwaliteit van uw geneesmiddel is onbetaalbaar . . .
Don Quichote	Een kwartreaal per slag acht ik een royaal gebaar.
Sancho Panza	Voor hoeveel slagen in totaal?
Don Quichote	. . . min vijf, betekent drieduizend driehonderd maal . . .
Sancho Panza	Dat betekent . . . 850 realen: de prijs voor de pijn die je zult hebben geleden.
Don Quichote	O heer, ik omhels u! Ik ben rijk en dik tevreden.
Sancho Panza	Nog 100 realen doe ik erbij, om je te manen tot spoed.
Don Quichote	Heer, gij zijt veel te goed!
Sancho Panza	Ik zoek nu een boom die tijdens de marteling over mij hoedt, en haar lange takken liefelijk over mijn lichaam spreidt.
Don Quichote	Pas op vriend, dat gij u niet van louter geesdrift in stukken rijt, en zodoende veel te veel bloed raakt kwijt.
Sancho Panza	Op mijn rozenkrans tel ik hoeveel slagen gegeven zijn.
Don Quichote	Ik denk mij zo te geselen, dat het zeer doet zonder pijn <i>Hij geeft zichzelf enige slagen.</i>
Sancho Panza	Heer, helaas komt het slaan mij toch zo pijnlijk voor, dat ik met elke slag van dit soort, minstens een halve reaal scoor!
Don Quichote	Ga voort, ga voort, in Godsnaam, dat hij u zegene, en dat het bij u geselslagen regene!

Sancho geeft intussen aan de boom geselslagen, al zuchtend en kraunend.

Bij uw leven, mijn goede vriend Sancho, meer dan 1000 slagen bracht gij u toe, laat het zo! Voor heden is het genoeg, want de ezel duldt de last, maar niet de overlast. Te zwaar gij uzelf belast.

Sancho Panza Ga zijwaarts, elke slag lijkt me te doen opleven. Ik laat mij mezelf nog minstens 1000 slagen geven.

Don Quichote Bijna zou ik zeggen, proef ik lichte spot; Ik bid voor u om voldoende kracht van de goede God.

Sancho Panza *Hij geselt fel de boom, een harde klap*

Sancho Panza Hier moet Simson sterven en allen die met hem zijn . . .

Don Quichote Gij moogt uw leven niet verliezen!

Sancho Panza Laat Dulcinea een betere gelegenheid kiezen.

Sancho Panza In talmen en aarzelen schuift een groot gevaar: mijn bloed is warm, de molen draait alsmaar . . .

Eén vogel in de hand is beter dan tien in de lucht, en één mus in de hand is beter dan een gier in de vlucht.

Don Quichote Alstublieft Sancho, nu geen spreekwoord!

Sancho Panza Dus ga ik voort!

Don Quichote Sancho, ik tel de laatste slag . . . 't Is volbracht!

En nu . . . zal zich openbaren de uitwerking van uw kracht!

Sancho Panza Ik zweet en transpireer. Slaat gij mij een kleed om, heer?

Don Quichote Sancho, gij zijt een onvergelijkelijke held. Nóg meer zal de hertogin op u zijn gesteld. Uitgebreed zal ik vertellen van uw moed, die het aanzien in u slechts stijgen doet!

ONTGOOCHELD

In het kasteel.

Don Quichote Edele vrouwe, Sancho heeft de boetedoening volbracht! Gij begrijpt hoe ik thans in spanning wacht.

Hertogin Sancho, heb je alle slagen gegeven?

Don Quichote Jawel, ook al verloor hij bijna zijn leven. Ik heb ze allemaal op mijn rozenkrans geteld.

Hertogin Sancho, je bent waarlijk een grote held!

Sancho Panza Ach mevrouw, ik heb geleerd hoe harde klappen op te vangen uit medelijden met mijn heers prangende verlangens. Aan de vruchten kent men de boom, terwijl ik ontving mijn niet-verdiende loon.

Hertog En . . . uw jonkvrouw Dulcinea, schoon en rein?

Don Quichote Indien zij niet spoedig komt, eis ik opheldering van Merlijn.

Hertog Gij zijt overtuigd van zijn geestbestaan?

Don Quichote Anders laat ik Sancho toch niet zo'n vreselijk lot ondergaan?

Sancho Panza 3300 slagen voor Dulcinea's geluk . . .

Hertog Maar Dulcinea zou toch dadelijk verschijnen, onmiddellijk?

Don Quichote Hoogheid, u zaait twijfel, mij bekruipt de angst, alsof mijn ziele-armen te kort zijn, missen hun vangst . . .

Stem hofmeester (Merlijn) Ja, ik ben opnieuw verschenen, om aan uw nood bijstand te verlenen.

Don Quichote Hoor, de stem van Merlijn . . .

Stem hofmeester (Merlijn) Maar weet dat ik voor eeuwig verdwijn, en met mij uw jonkvrouw, zo schoon en rein!

Sancho Panza Oh, mijn goede God . . ., mijn heer Don Quichote . . . Die stem . . . ik ergens van herken . . . Ofschoon vervormd, verdraaid . . . Oh, dat de herinnering toch deze kant opwaait. Een diepe zucht moet ik slaken, om niet volledig in de war te raken.

... hij was mijn hulp in tal van moeilijke zaken.
 Don Quichote Sancho, kom tot uzelf, gij spreekt wartaal.
 Stem mymf Maak u niet moe, nimmer zult gij mij vinden!
Een hol en echoënde stem.
 Sancho Panza ... Heer, de hofmeester ...
 Don Quichote Zwijs, Sancho! Hofmeester of Merlijn ...
 Nimmer ... nimmer ... zal ik bij haar zijn?
 ... Niet zal ze mij verschijnen ...?
 ... Zij moest in de ether verdwijnen ...?
 Sancho, ik verlies de grond onder de voeten;
 Waarom, waarvoor moet ik boeten?
 Sancho Panza Mijn heer, wat scheelt u?
 Drink wat water gauw, nu!
 Mijn heer, u mag het hoofd in de schoot leggen,
 maar alstublieft niet laten hangen.
 De avonturen groeiden u boven het hoofd,
 doch laat u niet door de gekte in z'n netten vangen.
 Don Quichote Sancho ... Ik zie het leven voor mij als een groot toneel,
 waaraan jij en ik nemen dagelijks deel ...
 Maar ik weet niet meer welke rol ik speel,
 wie achter de coulissen de lakens uitdeelt ...
 Sancho Panza Heer, ik zie u als een reusachtige harlekijn,
 die van boven voort wordt bewogen via menige onzichtbare lijn.
 Ridder Zeer goed gesproken, vriend Sancho, schrik niet,
 dat gij mij hier plotseling opdoemen ziet.
 Sancho Panza ... De ridder van de Blanke Maan ...
 Ridder Gij ziet hem en toch ziet gij hem niet.
 De werkelijkheid blijkt slechts schijn;
 de waarheid achter maskers verborgen te zijn.
 Achter de ridder Don Quichote
 zien wij onze dorpsgenoot, wiens lot
 het was ons een voorbeeld te stellen,
 en wiens avonturen wij aan onze kinderen zullen vertellen;
 Zijn geest zal nimmer sterven,
 immer vrienden en vijanden verwerven!

Don Quichote Heer, gij spreekt alsof gij mij kent;
 en uw stem klinkt mij dan ook niet onbekend
 in mijn beide hoewel oude, doch nog spitse oren,
 die net nog die afschuwelijke mare moesten horen.
 Zeg mij, wie gaat er achter dat harnas schuil?
 Ridder Mijn wapenrusting ik voor mijn ware hoedanigheid verruil,
 indien gij de belofte aan mij gedaan,
 nakomt, dus als burger naar ons dorp te gaan.
 Don Quichote Een ridderwoord eens gegeven
 heeft een eeuwig leven!
 Ridder Mijn naam is Simson van Carasco, een ijverige student,
 uw dorpsgenoot, die al enige tijd achter u aan rent.
 Sancho Panza Ja, ik herken u, nu gij het zegt
 en mij uw naam in mijn mond legt.
 Weet gij hoe het gaat met mijn huispotentaat?
 Ridder Johanna, uw vrouw, is van heimwee, niet meer tot werken in staat.
 Sancho Panza Och, vast wacht zij om het vat vol verzamelde verwijten boven mijn
 hoofd te legen,
 om daarna de vloer eens flink met mij aan te vegen.
 Hertogin Foei Sancho, over uw vrouw spreekt gij zo toch niet?
 Sancho Panza Ach Hoogheid, het is het oude, vertrouwde lied.
 En weet u hoe sterk ik daar ineens naar verlang?
 Mijn trouwe Johanna, ik kom eraan, wees niet bang!
 Hertog En gij Don Quichote?
 Don Quichote Mijn wereld schijnt ineen gestort ...
 Maar zeker keer ik terug naar mijn dorp.
 Begroeten mijn huishoudster en nicht,
 die zo lang reeds van mij moeten ontberen een bericht.
 Sancho Panza Ja, om u de waarheid te zeggen:
 Wegens Dulcinea was gij wel helemaal in de wolken,
 zodat gij uw ridderrol prachtig kon vertolken.
 Het beste paard struikelt wel eens, maar wordt daarom niet
 verbannen.
 Als knecht zal ik u helpen het paard niet achter de wagen te spannen.

HERDERLIJK SPREKEN

Don Quichote en Sancho naderen het dorp. De weiden die zich rondom uitstrekken doen hen nederzitten en er ontstaat een bespiegelend gesprek.

- Don Quichote Sancho, nog slechts enkele mijlen ons scheiden van onze dorpsgenoten, die wij met onze terugkeer verblijden. Kijk goed om je heen, want hier zullen wij verbeiden, als herders hoeden de schapen die hier weiden. Wij zullen dolen over bergen, door bossen en velden met onze dieren, langs heldere bronnen, klare beekjes en snelvlietende rivieren.
- Sancho Panza Mijn heer! Zulk een levenswijze is mij op 't lijf geschreven.
- Don Quichote Ik zal mijzelf de naam: herder Quichotiz geven, en gij zult herder Pacino heten. De herderin wier minnaar ik zal zijn zal dezelfde naam dragen als ooit mijn jonkvrouw rein.
- Sancho Panza Mijn herderin zal Johona heten, een naam passend bij haar dikte en eigenaardigheden.
- Don Quichote Ik hoor reeds de toverklank der herdersfluiten.
- Sancho Panza Ik zie mij reeds als herder staan hier buiten, rondspiedend, leunend op zijn staf. Waakzaam voor de gevaren die plots kunnen komen op hem af. Onze schaapjes zullen wij spoedig op het droge hebben, zodat ik mij helemaal geen lekkers hoef te ontzeggen. Terwijl wij de wolf in schaapskleren wel eens een gepeperd lesje zullen leren!
- Don Quichote Je strooit weer kwistig spreekwoorden in het rond, Sancho, maar je weet: ik neem geen blad voor de mond. Met jou . . . is het prediken in de woestijn . . . Een spreker voor dovemansoren wens ik niet te zijn!
- Sancho Panza De pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet!
- Don Quichote Kom, laten wij opstaan en verder huiswaarts gaan. Een blijde en nieuwe toekomst ligt in het verschiet!

Ze verdwijnen in de verte.